

SPRAWOZDANIE Z XXXVII SEMINARIUM AKADEMIA PRAWA KOMPUTEROWEGO ZATYTUŁOWANEGO „ASPEKTY PRAWNE DZIAŁALNOŚCI WYDAWNICZEJ – W WARUNKACH DOMINACJI RYNKU SIECIOWEGO”

Opracowanie: Aldona Zawałkiewicz, Biblioteka Pedagogiczna w Toruniu

Opublikowano 20.11.2009

W dniu 28 października 2009 roku w Warszawie, odbyło się XXXVII Seminarium Akademia Prawa Komputerowego zatytułowane „Aspekty prawne działalności wydawniczej – w warunkach dominacji rynku sieciowego”.

Jako pierwszy zabrał głos mecenas Wojciech Orzewski prezentując wykład „Internet jako pole działalności autorskiej i wydawniczej – zagrożenia i trendy rozwojowe”. Na wstępie zwrócił uwagę zebranych na fakt, iż każdy przejaw działalności twórczej (o czym nie zawsze pamiętamy) chroniony jest prawem autorskim. Jest to podstawowa norma prawna i dotyczy także utworów zamieszczanych w Internecie. Omawiając uprawnienia twórcy (w sferze osobistej i majątkowej) odwołał się do ustawy o prawie autorskim z dnia 4 lutego 1994 r. i prawach pokrewnych – z dnia 17 maja 2006 r. – Dz. U. Nr 90, poz. 631 z późniejszymi zmianami. Uczestnikom seminarium został przybliżony wyjątek dotyczący ograniczeń monopolu autorskiego czyli dozwolony przez prawo użytek chronionych utworów. Zinterpretowany został zapis art. 23, w świetle którego można korzystać bez zgody twórcy z już rozpowszechnionych utworów w zakresie własnego użytku. Uczestnicy dowiedzieli się jaka jest różnica pomiędzy utworem opublikowanym i utworem rozpowszechnionym. W świetle definicji (art. 6 ustawy o prawie autorskim) – utwór rozpowszechniony to utwór, na którego publiczne udostępnienie twórca wydał zgodę. Natomiast utwór opublikowany to taki, który również za zezwoleniem twórcy został zwielokrotniony i którego egzemplarze dostępne są publicznie. Kolejne zagadnienie zaprezentowane przez mecenasa Orzewskiego to prasa w Internecie. Została zaprezentowana definicja prasy - art. 7 ustawy z dnia 26.01.1984 r. Prawo prasowe (Dz. U. nr 5, poz. 24 z późn. zm.). Uczestnicy seminarium dowiedzieli się również na czym polega prawo cytatu, co to jest tzw. licencja biblioteczna i w jakich jeszcze sytuacjach usprawiedliwione jest wykorzystanie cudzego utworu. W końcowej części swojego wystąpienia mecenas Orzewski omówił zasady bezpośredniej wymiany plików w Internecie (system peer-to-peer) oraz wymianę utworów poprzez e-mail (peer-to-mail). Ostatnim zagadnieniem zaprezentowanym uczestnikom seminarium był problem odpowiedzialności podmiotów świadczących usługi drogą elektroniczną. Podsumowując swoją wypowiedź mówca stwierdził, że właściwe i zgodne z prawem wykorzystanie utworów zamieszczonych w sieci nie tylko nie zahamuje rozwoju Internetu, ale pozwoli użytkownikom na dotarcie do dzieł, które w innej sytuacji byłyby niedostępne.

Tytuł drugiego referatu zaprezentowanego przez pana Rafała Golata, radcę prawnego z departamentu Prawnego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego brzmiał „Umowa autorska między portalem a twórcą treści”. Każde z omawianych zagadnień ilustrowane było stosownym odwołaniem do: przepisów z Kodeksu Cywilnego i Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Uczestnicy dowiedzieli się co stanowi istotę umowy pomiędzy portalem a twórcą a także jak w świetle obowiązującego prawa powinno przebiegać zamawianie tekstu przez portal. Referent zwrócił uwagę w jaki sposób portal może korzystać z istniejącego tekstu a także jaki jest zakres nabywanych przez niego uprawnień. Szczególną uwagę poświęcił zagadnieniu zabezpieczania się przed wadami prawnymi. Przedstawił jak powinny wyglądać czynności sprawdzające, jak należy zabezpieczać postanowienia umowne oraz jak wygląda problem odpowiedzialności za naruszenie cudzych praw. Szczegółowo również omówił sposób zawarcia umowy pomiędzy portalem a twórcą. Zaprezentował dwie formuły internetowych oświadczeń – on-line i off-line, możliwość zawierania umowy za pomocą poczty elektronicznej, stosunek oświadczenia woli w postaci elektronicznej do formy umowy, oraz rolę bezpiecznego podpisu elektronicznego.

Kolejne wystąpienie zatytułowane „Skuteczna ochrona autorów treści w sieci, przed naruszeniem ich praw (kalki informacji, plagiat pod pozorem tzw. inspiracji, etc)” przedstawił pan Piotr Wąglowski, prawnik, autor serwisu VaGla.pl. Prawo i Internet. Zagadnienia, które rozwinął w swoim wystąpieniu to: tzw. „piractwo informacyjne”, prawo do informacji vs. prawa własności intelektualnej, utwór a „user generated content”, dochodzenie roszczeń na podstawie ustawy o prawie autorskim, ochrona baz danych oraz odpowiedzialność dostawców usług świadczonych drogą elektroniczną. Po raz kolejny zwrócono uwagę uczestników na to co jest przedmiotem prawa autorskiego (każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia. Zgromadzeni dowiedzieli się również co nie stanowi przedmiotu prawa autorskiego (akty normatywne lub ich urzędowe projekty, dokumenty urzędowe, materiały, znaki, symbole, opisy patentowe, proste informacje prasowe). Zagadnienia teoretyczne były bogato ilustrowane licznymi przykładami pozwów jakie twórcy składają w związku z łamaniem ich praw.

W wystąpieniu „Wydawcy w rzeczywistości zdigitalizowanej – obrót nowymi formami książek (audiobook, e-book)” wystąpił ponownie pan Rafał Gołać, radca prawny z departamentu Prawnego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. W swoim wystąpieniu odwoływał się do Ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną (z dnia 18 lipca 2002 roku, Dz. U. z dnia 9 września 2002 r.). Na wstępie scharakteryzował zakres istotnych pól eksploatacji (utrwalanie i zwielokrotnianie przez techniki elektroniczne, wprowadzanie do obrotu, publiczne wyświetlanie i odtwarzanie, wprowadzanie do pamięci komputera i sieci Internet). Zaprezentował e-booki i audiobooki jako przedmioty handlu elektronicznego oraz przedstawił definicje fonogramu. Ponownie pojawiła się kwestia dozwolonego użytku, tym razem w stosunku do audiobooków i e-booków (istota dozwolonego użytku, użytek publicystyczny, prawo cytatu, użytek uzasadniony potrzebami osób niepełnosprawnych oraz dozwolony użytek w zakresie praw pokrewnych). Mówca zwrócił szczególną uwagę na odpowiedzialność za usuwanie zabezpieczeń technicznych – zarówno odpowiedzialność cywilną jak i karną. Na koniec swojego wystąpienia zajął się problemem oznaczania audiobooków. Omówił wymogi dotyczące rodzaju minimalnych oznaczeń na egzemplarzach oraz domniemanie bezprawności źle oznaczonych egzemplarzy.

Przedostanie wystąpienie zaprezentował pan profesor Kornel Wydro z Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomiczej w Warszawie. Zebrani usłyszeli ilustrowany prezentacją wykład na temat „Modele wyceny wartości informacji”. Przedmiotem rozważań była treściowa i kontekstowa wartość informacji. Zaprezentowane zostały rodzaje informacji wyodrębnione w zależności od obszarów aktywności ludzkiej (gospodarcza, administracyjno-organizacyjna, naukowo-badawcza, kulturalna i społeczna oraz polityczna). Pan profesor zwrócił uwagę uczestników seminarium na fakt, że informacja ze względu na swój szczególny charakter nie posiada wypracowanych sposobów pomiaru jej wartości, chociaż istnieją trzy podstawowe sposoby oceniania: ocena normatywna, ocena realistyczna i ocena subiektywna. Natomiast podkreślił, że istnieją miary wielkości informacji a najistotniejszą z nich jest miara statystyczna. Na koniec mówca odniósł się do technik informacyjnych wspomagających wykorzystanie informacji. Wyodrębnił narzędzia niekontekstowe (odnoszące się do postaci informacji) i kontekstowe (dotyczące operacji na jej zawartości) oraz omówił postęp w rozwoju technik informacyjnych.

Ostatnie wystąpienie zaprezentowane przez pana Ryszarda Taradejną, byłego Dyrektora Departamentu Spraw Obywatelskich MSWiA nosiło tytuł „Ochrona prawna informacji w sieci”. Autor prezentował zarówno metodę ochrony jak i pozyskiwania informacji. Szczególną uwagę zwrócił na wybrane tajemnice prawne chroniące nasze interesy (między innymi: ochrona życia prywatnego, ochrona danych osobowych, tajemnica lekarska, pocztowa, ubezpieczeń społecznych i wiele innych). Podkreślił, że istnieje przymus jawności niektórych informacji np. w świetle konstytucyjnego prawa dostępu do informacji publicznej – jawność obrad Sejmu, Senatu czy Trybunału Konstytucyjnego. Uczestnicy seminarium dowiedzieli się również, że istnieje obowiązek ochrony tajemnic wynikający z prawa pracy – art. 102 § 2 pkt 6 Kodeksu pracy, a także jaką odpowiedzialność ponosi się za

ujawnienie tajemnic prywatnie chronionych. Prelegent omówił również przepis zezwalający na prawną możliwość udostępniania innym podmiotom informacji prawnie chronionej. Na koniec podane zostały przykłady zagrożeń dla ochrony informacji prawnie ochronionych (zagrożenie utraty informacji przy korzystaniu z telefonu, faksu, poczty elektronicznej, komputera i Internetu oraz zagrożenie szpiegostwem – (np. gospodarczym).

Liczne pytania kierowane do prelegentów zarówno w trakcie wystąpień jak po ich zakończeniu oraz w czasie przerw potwierdzają duże zainteresowanie treściami prezentowanymi na seminarium.